

“There is no Planet B” - ідеї європейської молоді для клімату

Дар'я Кузьміна, Татевік Маргарян

Київська школа економіки

Тема змін клімату сьогодні належить до однієї з найбільш актуальних та найбільш обговорюваних у глобальному порядку денному, і голос молоді у цих проблемах є важливим, завдяки молодіжним активістам і позиції Грети Тунберг зокрема. Але які конкретні цікаві рішення, ідеї, ініціативи сама молодь може запропонувати, а також які механізми підтримки, підготовки молоді до таких викликів можуть запропонувати університети.

У квітні 2023 року ми у складі команди десяти студентів з п'яти українських вишів, зокрема й Київської школи економіки, мали змогу взяти участь у фінальній частині студентського конкурсу Європейського університетського альянсу суспільних наук CIVICA “FuturEU”, який у цьому році був присвячений темі “Зміни клімату та соціальні трансформації” (див. <https://www.futureu-initiative.org/finals-2023>). Метою конкурсу було заохотити студентів запропонувати ідею, рішення, політику ЄС, що б сприяло досягненню кліматичної нейтральності, а також представити її обґрунтування, аналіз та висновки.

Про конкурс

Загалом у третьому [конкурсі futurEU Competition 2023](#) взяли участь 262 студенти з 10 університетів Європейського університетського альянсу суспільних наук CIVICA, які сформували 104 команди. Конкурс охоплював широкий спектр тем, включаючи економічну політику, зовнішню політику та політику безпеки, інституції та демократію, цифрову Європу, технології та мобільність, аграрну політику та розвиток сільських територій. До фінальної частини конкурсу, що пройшла у Берліні у Hertie School of Governance 20-21 квітня 2023 р., було відібрано лише 8 студентських команд. Українські студенти брали участь у статусі спостерігачів у рамках проєкту Варшавської школи економіки SGH “CIVICA for Ukraine” за фінансової підтримки Польської національної агенції академічних обмінів NAWA. Ми також мали змогу представити актуальну для України проблему - [вплив війни на довкілля](#).

Формат конкурсу передбачав також освітній компонент: протягом двох місяців студенти брали участь у вебінарах, де вдосконалювали свої навички презентації та публічних виступів. До речі, один з вебінарів був присвячений екоциду та впливу війни на довкілля за участю Народної депутатки України Юлії Овчинникової. До Берліна на дводенний фінальний захід були запрошені тільки команди-півфіналісти, де після презентацій самі студенти та судді обрали переможців.

Студентські ідеї для клімату - “There is no Planet B”

Переосмислення механізму прикордонного регулювання ЄС - *The Climate Divide: Why [EU's Border Adjustment Mechanism](#) needs rethinking for developing countries*

Механізм прикордонного вуглецевого коригування (CBAM) - це вуглецевий тариф на вуглецеві товари, такі як цемент та деякі види електроенергії, що імпортуються Європейським Союзом. Механізм законодавчо закріплений як частина

Європейського зеленого курсу, ухвалений Європейським Парламентом і набув чинності 17 травня 2023 року, з тим же перехідний період починається у жовтні 2026 року, а повністю імплементувати планують у 2026 році. Таким чином, такий підхід стимулюватиме треті країни, компанії-експортери приймати певні проєкологічні політики. Разом з тим, цей механізм може негативно вплинути на країни, які розвиваються, оскільки мають іншу економічну систему і виробництво у цих країнах часто має більший вуглецевий слід, менш диверсифікований експорт, а сама система торгових відносин з ЄС є асиметричною (приклад Мозамбіку, більшість країн Африки, Азії). України це стосується також, незалежно від того, у якому статусі й відносинах з ЄС ми будемо, статусі члена чи кандидата. Але така політика може викликати потенційні ризики і для самого ЄС, і для глобальної кліматичної політики.

Студенти-бакалаври з Університету Бокконі (Італія) Франсуа та Еман представили власні вражаючі пропозиції до цього нового, складного європейського механізму та цим здобули перемогу у Конкурсі. Мають запроваджені додаткові заходи, які забезпечать рівні умови та мінімалізують потенційні негативні наслідки і для ЄС, і для третіх країн: 1) запровадження винятків для менш розвинених країн (напр., маленькі острівні країни); 2) більш глибокий діалог з третіми країнами; 3) доходи від механізму спрямувати на фінансування заходів зі зниження вуглецевого сліду, енергетичної трансформації у третіх країнах. Ці заходи повинні бути взаємопов'язаними, напр. діалог та запровадження спеціальних рішень, винятків з оподаткування можуть бути пов'язані з обов'язком держави для підтримки своїх компаній та ухвалення певних політик і підтримки на національному рівні, і, відповідно, з обов'язком направити фінансування (отримане з цього механізму) на трансформацію енергетичного сектора, декарбонізацію і т.п. Студенти запропонували також конкретні механізми імплементції цих ідей.

4-денний робочий тиждень у ЄС позитивно впливає на клімат

Студенти Університету Бокконі (Італія) Лука, Мартіно та Джованні запропонували ідею "Save the planet on a Friday off" - впровадити 4-денний робочий тиждень як інструмент кліматичної політики ЄС. Суть у тому, що скорочення робочого часу призведе до зменшення стресу, зниження споживання і, зрештою, до зменшення шкоди навколишньому середовищу. У ході свого дослідження студенти виявили, що перевтома і стрес сприяють надмірному споживанню, негативно впливаючи як на здоров'я, так і на навколишнє середовище. Натхненні успішним досвідом Японії з 4-денним робочим тижнем, вони запропонували запровадити його як засіб досягнення кліматичної нейтральності в ЄС до 2050 року. До того ж суттєво зменшується навантаження на транспортну систему і зменшується обсяг викидів. Саме ця ідея стала переможцем серед студентського голосування. І це не дивно, проблема ментального здоров'я, психологічних проблем у суспільстві, зокрема серед молоді, є досить серйозною, а таке рішення є комплексним і може позитивно вплинути не лише на клімат. Проте саме користь для навколишнього середовища була показана нашими колегами з Італії.

Заохочення подорожей нічними потягами

Інша інноваційна пропозиція надійшла від Сімоне, Джорджії, та Луки, також з Університету Бокконі. Вони зосередилися на темі екологічного транспорту в Європі, зокрема на тому, як нічні поїзди можуть стати майбутнім екологічно чистих подорожей. Безперечно й доведено наукою, що літаки є одним з найбільш забруднюючих видів транспорту, які мають негативний вплив на довкілля, проте швидкість пересування і мобільність є тут важливим аргументом. Тож, як заохотити людей обирати нічні поїзди? Студенти запропонували та обгрунтували систему повернення 30% коштів при купівлі квитків на нічні поїзди. Окрім того, що нічні поїзди є найменш забруднюючим варіантом для подорожей на далекі відстані, їх перевага в тому, що людина прибуває до місця призначення добре відпочилою, на відміну від необхідності прокидатися на світанку, щоб встигнути на ранній рейс. Вони вважали, що стимулювання попиту на нічні поїзди за допомогою ініціативи з повернення коштів призведе до покращення наявної мережі, підвищення комфорту та залізничного покриття, що зробить їх більш привабливими для пасажирів. Цікава ідея, особливо беручи під увагу вартість квитків на поїзди у ЄС, які часами у кілька разів дорожчі за авіаперельоти. Для України нічні поїзди - це дуже зручний і доступний вид транспорту, проте ідея зі знижками для стимулювання попиту цікава.

Податок для тих, хто часто подорожує бізнес-класом

Мануель та Алекса, які представляють Лондонську школу економіки, також мали амбітний план боротьби з впливом авіаперевезень на навколишнє середовище. Їхня пропозиція мала на меті зменшити викиди CO₂ та кількість перельотів, запровадивши спеціальний податок для пасажирів, які часто подорожують, особливо тих, хто літає приватними літаками чи бізнес-класом, . Вони вважали, що цей податок допоможе компенсувати екологічну шкоду, спричинену частими перельотами, подолавши розрив між цінами на перельоти та їхнім впливом на навколишнє середовище. Крім того, на їхню думку, така політика стимулюватиме розвиток альтернативних видів авіації, що не мають такого вуглецевого сліду.

Отже, студентський конкурс FuturEU 2023 продемонстрував рішучість і креативність молоді у пошуку рішень для клімату і важливу роль університетів у створенні платформи для інноваційного діалогу, для підготовки молодих людей до вирішення глобальних проблем, зокрема задля більш екологічного майбутнього та досягнення цілей сталого розвитку. Українські студенти також мають долучатися до таких дискусій та більш активно пропонувати різні цікаві рішення для нашої країни, для Європи та глобального світу.